

PRANCIŠKUS

Dievo
vardas –
Gailestingumas

pokalbis su
ANDREA TORNIELLI

baltos lankos

I. Gailestingumo laikas

Savo gyvenimą galiu skaityti per pranašo Ezechielio knygos 16 skyrių. Skaitau tuos puslapius ir sakau: juk visa tai atrodo parašyta man. Pranašas kalba apie gėdą, o gėda yra malonė: kai žmogus jaučia Dievo gailestingumą, jis smarkiai susigėsta dėl savęs, dėl savo nuodėmės. Tėvas Gastonas Fessard'as, didis dvasingumo tyrinėtojas, savo knygoje *Šventojo Ignaco Lojolos „Dvasinių pratybų“ dialektika (La Dialectique des „Exercices spirituels“ de S. Ignace de Loyola)* yra pateikęs puikią esė apie gėdą. Gėda – tai viena malonių, kurių šventasis Ignacas liepia prašyti išpažįstant nuodėmes prieš nukryžiuotą Kristų. Ezechielio veikalas moko gėdytis, skatina tave susigėsti. Nepaisant visos tavo apgailėtinos ir nuodėmingos istorijos, Dievas lieka tau ištikimas ir tave pakylėja. Aš tai jaučiu. Neturiu ypatingų prisiminimų iš vaikystės. Bet turiu iš paauglystės. Mąstau apie Carlosą Duarte Ibarrą, nuodėmklausį, kurį sutikau savo parapijoje 1953 m. rugsėjo 21-ąją – tą dieną, kai Bažnyčia mini apaštalą ir evangelistą šventąjį Matą. Man buvo septyniolika. Atlikdamas jam išpažintį pajutau, kad mane apgaubia Dievo gailestingumas. Šis dvasininkas buvo kilęs iš Korjenteso, tačiau atvyko į Buenos Aires gydytis nuo leukemijos. Po metų mirė. Vis dar prisimenu, kad po jo laidotuvių grįžęs namo pasijutau taip, tarsi būčiau paliktas. Tą vakarą pasislėpęs savo kambaryje daug verkiau, labai daug. Kodėl? Todėl, kad netekau žmogaus, leidusio man pajauti Dievo gailestingumą, tą *miserando atque eligendo*. Anuomet šio posakio nežinojau, o paskui pasirinkau jį savo vyskupystės moto. Po kurio laiko šiuos žodžius radau anglų vienuolio šventojo Bedos Garbingojo homilijose. Apibūdinamas Mato pašaukimą, jis rašo: „Jėzus pamatė muitininką, meiliai į jį pažvelgė ir pasirinko, ištare: „Sek paskui mane.“ Paprastai pateikiamas šitoks šventojo Bedos po-sakio vertimas. Man patinka žodį *miserando* versti „gailestingąja meile“. Tad „pažvelgė ir jį išsirinko gailestingąja meile“ – šitaip apibūdinčiau Jėzaus žvilgsnį, dovanojantį gailestingumą ir išsirenkantį, pasiimantį su savimi.

IV. Nusidėjėlis kaip Simonas Petras

Popiežius yra žmogus, kuriam reikia Dievo gailestingumo. Pasakiau tai nuoširdžiai, taip pat ir tiems Palmasolos kaliniams Bolivijoje, stovėdamas priešais mane taip šiltai prieš musius vyrus ir moteris. Priminiau jiems, kad šventieji Petras ir Povilas taip pat buvo kaliniai. Mano santykis su tais, kurie gyvena kalėjime, netekę savo laisvės, ypatingas. Visada buvau labai prie jų prisirišęs, kaip tik dėl to, kad žinau, jog ir aš esu nusidėjėlis. Kaskart, kai peržengiu kurio nors kalėjimo slenkstį, eidamas laikyti pamaldų arba aplankyti kalinių, visada pagalvoju: kodėl kali jie, o ne mes? Aš turėčiau būti čia, esu vertas čia būti. Jų nuosmukiai galėjo būti mano, nesijaučiu geresnis už esančiuosius priešais mane. Tad imu kartoti ir melstis: kodėl jis, o ne aš? Tai gali šokiruoti, tačiau mane paguodžia Petras: jis išsigynė Jėzaus, bet Jėzus vis tiek jį pasirinko. [...]

Pauliaus VI paskelbimo palaimintuoju proceso dokumentuose skaičiau vieno jo sekretorių liudijimą, kuriame jis teigia, kad popiežius [...] jam pasakęs: „Man visada buvo didžiulė Dievo paslaptis, kad aš, toks menkas, sulaukiu Dievo gailestingumo. Esu niekas, esu vargšas. Dievas Tėvas mane labai myli, nori mane išgelbėti, nori mane ištraukti iš mano varganos būklės, bet pats nepajėgiu to padaryti. Tada Jis siunčia savo Sūnų, Sūnų, kuris atneša ne ką kita, o tikrą Dievo gailestingumą kaip meilės man ženklą... Tačiau tam reikalinga ypatinga malonė, atsivertimo malonė. Aš turiu pripažinti Dievo Tėvo veikimą Sūnuje, nukreiptą į mane. Kai tai pripažįstu, Dievas veikia manyje per savo Sūnų.“ Tai nuostabi krikščioniško mokymo santrauka. O ką sakyti apie homiliją, kuria Albino Luciani pradėjo savo vyskupystę Vitorio Veneto vyskupijoje, sakydamas, kad jis buvo išrinktas todėl, kad kai kuriuos dalykus Viešpats norėjo užrašyti ne ant bronzos ar marmuro, o ant dulkių: tad jeigu užrašas išliks, bus aišku, kad tai tik Dievo nuopelnas. Jis, vyskupas, būsimasis popiežius Jonas Paulius I, save pavadino „dulke“. Turiu pasakyti, kad apie tai kalbėdamas visada galvoju, ką Petras pasakė Jėzui jo prisikėlimo sekmadienį, kai susitiko jį vienas pats. Apie tą susitikimą užsimena evangelistas Lukas (24, 34). Ką gi pasakė Simonas ką tik iš kapo prisikėlusiam Mesijui? Ar pasakė jam, kad jaučiasi nusidėjėlis? Galbūt pagalvojo apie tai, kaip jo išsižadėjo, apie tai, kas nutiko prieš kelias dienas, kai vyriausiojo kunigo rūmų kieme tris kartus jo išsigynė. Gal galvojo apie savo karčią viešą raudą. Jeigu Petras taip pasielgė ir jeigu

Evangelijos aprašo jo nuodėmę, jo išsižadėjimą, ir jeigu, nepaisant viso to, Jėzus jam tarė: „Ganyk mano aveles“ (Evangelija pagal Joną 21, 16), nemanau, kad reikia stebėtis, kad ir jo įpėdiniai save vadina „nuodėmingais“. Tai ne naujiena.

V. Per daug gailestingumo?

Bažnyčia pasmerkia nuodėmę, nes privalo sakyti tiesą: tai yra nuodėmė. Tačiau tuo pat metu apkabina nusidėjėlį, kuris prisipažįsta toks esąs, prie jo prisigretina, byloja jam apie beribį Dievo gailestingumą. Jėzus atleido netgi tiems, kurie jį prikalė prie kryžiaus ir paniekino. Turime grįžti prie Evangelijos. Ten perskaitysime, kad kalbama ne tik apie priėmimą ir atleidimą, kalbama apie sugrįžusio sūnaus garbei rengiamą „šventę“. Gailestingumas išreiškiamas šventės džiaugsmu, kuris puikiai aprašytas Evangelijoje pagal Luką: „Sakau jums, taip ir danguje bus daugiau džiaugsmo dėl vieno atsivertusio nusidėjėlio negu dėl devyniasdešimt devynių teisiųjų, kuriems nereikia atsiversti“ (15, 7). Nesakoma: o jei paskui ir vėl nupultų, grįžtų atgal ir vėl darytų nuodėmes, tegul sau žinosi pats vienas! Ne, nes Petru, kuris paklausė, kiek kartų reikia atleisti, Jėzus atsakė: „Iki septyniasdešimt septynių kartų“ (Evangelija pagal Matą 18, 22), t. y. visada. Vyresniajam gailestingo tėvo sūnui leista pasakyti tiesą apie tai, kas įvyko, nors jis to ir nesuprato, dar ir todėl, kad kai antrasis brolis pradėjo save kaltinti, neturėjo laiko tai padaryti: tėvas jį sustabdė ir apkabino. Kaip tik todėl, kad pasaulyje yra nuodėmė, kad mūsų žmogiškąją prigimtį yra sužeidusi gimtoji nuodėmė, Dievas, dėl mūsų paaukojęs savo Sūnų, negali būti niekas kitas, tik gailestingumas. [...]

Viešpaties pavyzdžiu Bažnyčia skatinama skleisti gailestingumą visiems, kurie prisipažįsta esantys nusidėjėliai, atsakingi už padarytą blogį, kurie jaučia, kad jiems reikalingas atleidimas. Bažnyčia pasaulyje yra ne tam, kad teistų, o tam, kad sudarytų sąlygas sutikti tą širdingą meilę, kuri yra Dievo gailestingumas. Dažnai kartoju, jog tam, kad taip nutiktų, būtina išeiti. Išeiti iš bažnyčių ir iš parapijų, išeiti ir eiti ieškoti žmonių ten, kur jie gyvena, kur kenčia, kur tikisi. Mėgstu apibūdinti tą „išvykstamąją Bažnyčią“ kaip karo lauko ligoninę, nes jai būdinga atsirasti ten, kur vyksta mūšis: ji neturi tvirtų sienų, nėra viskuo aprūpinta, nėra ligoninė, į kurią einama gydytis mažų ir didelių negalavimų. Tai mobili struktūra, teikianti pirmąją pagalbą, skubią pagalbą, siekiant

išvengti karčių mirčių. Ten suteikiama skubi medicininė pagalba, o ne atliekami specialistų tyrimai. Tikiuosi, kad neeiliniai jubiliejiniai metai vis labiau išryškins tokios Bažnyčios veidą, Bažnyčios, iš naujo atrandančios motiniškąjį gailestingumo gilumą ir besistengiančios padėti galybei „sužeistųjų“, kuriems reikia, kad juos išklausytų, suprastų, atleistų ir mylėtų.

VII. Nuodėmingi – taip, korumpuoti – ne

Pagedimas yra tokia nuodėmė, kuri, užuot pripažinta kaip nuodėmė ir padariusi mus nuolankius, išauga į sistemą, tampa minčių apvalkalu, gyvenimo būdu. Nebejaučiamo atleidimo ir gailestingumo poreikio, pateisiname save ir savo elgesį. Jėzus savo mokiniams sako: net jeigu tavo brolis tave įžeidžia septynis kartus per dieną ir septynis kartus per dieną grįžta pas tave prašyti atleidimo, atleisk jam. Atgailaujantis nusidėjėlis, dėl savo silpnumo vis darantis ir darantis nuodėmę, vėl sulaukia atleidimo, jeigu prisipažįsta, kad jam reikia gailestingumo. O pagedęs žmogus yra tas, kuris nusideda ir nesigaili, tas, kuris nusideda, bet apsimeta krikščioniu ir piktina savo dvigubu gyvenimu.

Pagedęs žmogus nepažįsta nuolankumo, nemano, kad jam reikia pagalbos, gyvena dvigubą gyvenimą. 1991 m. ta tema parašiau ilgą straipsnį, kuris buvo išleistas nedidele knygyute *Pagedimas ir nuodėmė (Corrupción y pecado)*. Nereikia suvokti pagedimo kaip tiesiog dar vienos nuodėmės: nors dažnai pagedimas tapatinamas su nuodėme, iš tiesų tai du skirtingi, nors tarpusavyje ir susiję, dalykai. Nuodėmė, ypač jeigu kartojama, gali vesti į pagedimą, tačiau ne kiekybine prasme (nėra taip, kad tam tikras nuodėmių skaičius žmogų padaro pagedusį), o labiau kokybine: atsiranda įpročių, ribojančių gebėjimą mylėti ir vedančių į savipakankamumą. Pagedęs žmogus pavargsta prašyti atleidimo ir galiausiai pradeda manyti, kad jam nebereikia jo prašyti. Pagedusiais nepasidaroma staiga, nuosmukis vyksta palengva, į jį grimztama, ir to negalima paprasčiausiai sutapatinti su kokių nors nuodėmių virtine. Žmogus gali būti labai nuodėmingas, tačiau, nepaisant to, nebūti pagedęs. Žvelgdamas į Evangeliją galvoju, pvz., apie Zachiejų, Matą, apie samarietę, Nikodemą, apie gerąjį nusikaltėlį: visi jie savo nuodėmingose širdyse turėjo kažką, kas gelbėjo juos nuo pagedimo. Buvo atviri atleidimui, jų širdys jautė, kad yra

silpni. Tai ir buvo mažasis plyšelis, leidžiantis įžengti Dievo stiprybei. Nusidėjėlis, prisipažindamas toks esantis, tam tikra prasme pripažįsta, kad tai, ką padarė arba daro, yra nedora, yra klaida. O pagedėlis slepia tai, ką laiko tikruoju savo lobiu, tai, kas jį paverčia vergu, ir maskuoja savo ydą gražiu elgesiu, visada stengdamasis išlaikyti išorinį padorumą.